

Afdeling Ontwikkeling

De Minister van Justitie
d.t.v. mw E.J. Mulock Houwer
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

bezoekadres
Juliana van Stolberglaan 4
2595 CL Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t 070 - 361 9723
f 070 - 361 9746
www.rechtspraak.nl

datum 15 september 2006
Contactpersoon mr M. Mulder
Doorkiesnummer 070-3619801
ons kenmerk UIT 9450 / ONTW MM
uw kenmerk 5432078/06/DJJ
Bijlage(n) --
Onderwerp Adviesaanvraag verbetering uitvoering pij-maatregel – advies

Geachte mevrouw Mulock Houwer,

Bij brief van 14 juli met bovengenoemd kenmerk verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de “**Raad**”) advies uit te brengen inzake de verbetering van de uitvoering van de Pij-maatregel.

In de brief wordt de Raad gevraagd advies te geven op uw brief aan de Tweede Kamer van 10 juli 2006. De brief informeert de Tweede Kamer over de knelpunten bij de oplegging en tenuitvoerlegging van de Pij-maatregel. Tevens wordt in de brief aangegeven welke acties reeds zijn genomen en welke acties op korte en langere termijn tot een verbetering van de uitvoering van de Pij-maatregel moeten leiden.

De Raad wordt met name gevraagd te adviseren over het voornemen om het via een wetswijziging mogelijk te maken de Pij-maatregel om te zetten naar een TBS-maatregel wanneer de jeugdige tijdens zijn behandeling heeft gerecidiveerd en hij inmiddels meerderjarig is geworden.

Onderstaand advies is opgesteld in overleg met de werkgroep jeugdstrafrecht van het landelijk overleg van voorzitters van strafsectoren, voorzitters van de familiesectoren en de werkgroep kinderrechtvaarders van de NVvR .

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.

Vooraf dient opgemerkt te worden dat na 1995 een wetswijziging heeft plaats gehad waarin de combinatie van de onvoorwaardelijke jeugddetentie en de oplegging van de Pij-maatregel is toegelaten. De betekenis daarvan is met name, dat de duur van de maximale vrijheidsbeneming bij toepassing van jeugdstrafrecht van 6 jaar is uitgebreid naar 8 jaar. Dit kan van invloed zijn op de noodzaak of de behoefte om in plaats van jeugdstrafrecht meerderjarigenstrafrecht toe te passen. Bedacht dient daarbij te worden dat het dan telkens - eventueel verminderd - toerekeningsvatbare jeugdige verdachten betreft, aangezien de straf van jeugddetentie niet aan geheel ontoerekeningsvatbare jeugdigen wordt opgelegd.

datum 15 september 2006
kenmerk UIT 9450 / ONTW MM
pagina 2 van 4

In afwijking van de TBS geldt voor de Pij-maatregel als criterium tevens dat de maatregel in het belang van de jeugdige dient te zijn. Dit belang mag gelezen worden als het opvoedingsbelang. De wet spreekt over een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de jeugdige. Uit de evaluatie blijkt dat hierover tevredenheid bestaat. Er is geen aanleiding daar nu verandering in aan te brengen. Dit criterium brengt mee dat verlenging van de maatregel soms niet wordt gegeven, hoewel de veiligheid daarmee wel gediend zou zijn. Het betreft hier gevallen waarin de jeugdige zich onbehandelbaar opstelt. Een behandelmaatregel verlengen terwijl er geen behandeling mogelijk is, wordt meestal niet in het belang van de jeugdige geacht. Derhalve kent het systeem bij de tenuitvoerlegging van de PIJ geen longstay-plaatsen. Bij onuitvoerbaarheid wordt de maatregel doorgaans beëindigd. Ingeval de jeugdige zich onbehandelbaar opstelt, wordt de maatregel niet dadelijk beëindigd c.q. niet verlengd, maar na een eerste verlenging met bijvoorbeeld nog één of twee jaar, wordt toch wel geconcludeerd dat vanuit behandel-oogpunt verdere verlenging zinloos is. Verlenging zou immers inhouden dat de maatregel uitsluitend een vrijheidsbenemende functie heeft, hetgeen niet in overeenstemming is met de wet en eveneens niet aanvaard in de jurisprudentie van de Penitentiaire kamer van het Gerechtshof te Arnhem.

De Raad onderschrijft de knelpunten die in u in uw brief beschrijft. Met name de wachtlijst voor tenuitvoerlegging is een probleem dat zich bovendien nog het meest voordoet bij zwakbegaafde jeugdigen die behandeling behoeven en die lange tijd als passanten doorbrengen in gesloten opvanginrichtingen, terwijl het veelal kwetsbare jeugdigen betreft.

De Raad verwacht niet dat de beleidsvoornemens tot fundamentele organisatorische problemen zullen leiden. Het verdient wellicht aanbeveling beleid te ontwikkelen ten aanzien van jongeren zonder legale verblijfsstatus. Doorgaans wordt geen PIJ gevorderd en meestal ook niet uitgesproken ingeval van jeugdigen zonder verblijfvergunning; soms is een PIJ-oplegging evenwel onvermijdelijk en zal vergelijkbaar met het beleid ten aanzien van Ama's tijdens de tenuitvoerlegging bekeken moeten worden of een overdracht aan een zorgsector in het land van herkomst mogelijk is.

Tevens is de centrale regie bij de tenuitvoerlegging van de maatregel een aandachtspunt. Het komt voor bij zogenaamde carroussel-plaatsingen dat eigenlijk niet één inrichting verantwoordelijkheid neemt voor de behandeling. De inrichting waar de jeugdige is geplaatst, meldt dat er geen zicht op de jeugdige bestaat, omdat deze nog maar kort in de inrichting verblijft, terwijl de vorige inrichting, meldt dat het behandelplan dat was ontwikkeld door de overplaatsing of het afbreken van de plaatsing niet meer van toepassing is. In zo'n geval verlangen rechtbanken doorgaans dat er binnen drie maanden alsnog een nieuw behandelplan wordt opgesteld.

Mogelijkheid omzetting Pij-maatregel in TBS

In de adviesaanvraag wordt gevraagd in te gaan op de gedachten omtrent de eindigheid van de Pij-maatregel en de mogelijkheid om via een wetswijziging het mogelijk te maken de Pij-maatregel om te zetten in een TBS, wanneer de jeugdige tijdens zijn behandeling heeft gerecidiveerd en intussen meerderjarig is geworden. Hier betreft het gevallen zoals waarin tijdens een proefverlof aan het eind van

datum 15 september 2006
kenmerk UIT 9450 / ONTW MM
pagina 3 van 4

de maximale termijn van de tenuitvoerlegging van de Pij-maatregel recidive plaats heeft waardoor het proefverlof wordt ingetrokken en tevens moet worden vastgesteld dat de behandeling niet (voldoende) het beoogde blijkt te hebben opgeleverd. Er zou dan nog verder behandeld moeten worden, maar daarvoor bestaan binnen de termijn van de PIJ geen mogelijkheden meer.

De vraag die hierbij kan worden gesteld is waarom ingeval van recidive tijdens de meerderjarigheid de juridische grondslag voor behandeling niet wordt gezocht en gevonden in het nieuwe delict. Bij een veroordeling daarvoor zou een TBS kunnen worden opgelegd. Betreft de recidive een "niet TBS waardig" feit, dan is het veeleer onwenselijk dat de Pij-maatregel kan worden omgezet in een TBS, omdat daarmee de mogelijkheid wordt geopend een persoon een TBS-maatregel op te leggen, terwijl een degelijke grondslag daarvoor ontbreekt. Had deze persoon zich niet in een proefverlofsituatie bevonden, dan zou voor dit feit immers geen TBS zijn opgelegd.

Overgangsmogelijkheden naar de TBS lijken voorts in strijd met het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), waarin is gewaarborgd dat strafbare feiten begaan tijdens de jeugd een veroordeelde niet na volwassenwording nog worden nagedragen. Tevens is een Pij-maatregel naar zijn aard, als maatregel voor jeugdigen, eindig. Door de voorgestelde omzettingmogelijkheid zal de duur van een Pij-maatregel onzeker worden.

De voorkeur gaat uit naar een benadering vanuit de situatie die bestaat op het moment waarop de maximale termijn van de PIJ-behandeling verstrijkt. De persoon is intussen meerderjarig en diens situatie moet worden beoordeeld op grond van de omstandigheden op dat moment en niet op grond van het verleden. Derhalve zou het de voorkeur verdienen de mogelijkheden van voortzetting van de behandeling een juridische grondslag te geven in de Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ) door aanvulling van de BOPZ-criteria naast gevaar voor de persoon zelf of voor anderen zou een criterium kunnen worden opgenomen, inhoudende: dat na tenuitvoerlegging van een Pij-maatregel gedurende de maximale termijn de behandeling niet is afgerond en het recidive-gevaar nog aanzienlijk is. Een voordeel hiervan is dat voortzetting van de behandeling niet afhankelijk is van recidive in de vorm van een recent strafbaar feit gepleegd tijdens de meerderjarigheid. De BOPZ heeft in zoverre een preventief karakter dat wel sprake dient te zijn van gevaar, maar dat niet hoeft te worden afgewacht of zich dat zal realiseren. Het is immers in het algemeen niet zo wenselijk uit een oogpunt van preventie om behandeling afhankelijk te stellen van een daadwerkelijk gepleegd nieuw ernstig strafbaar feit en dus eerst af te wachten tot er een nieuw ernstig strafbaar feit is gepleegd.

Wenselijkheid tenuitvoerlegging TBS-maatregel 16- of 17-jarigen in een JJI

Ten slotte heeft u gevraagd om aandacht te besteden aan de wenselijkheid van tenuitvoerlegging in een justitiële jeugdinrichting van de TBS-maatregel die wordt opgelegd aan 16- of 17-jarigen. Indien de eindigheid van de Pij-maatregel is opgelost door een overgangsmogelijkheid in het kader van TBS of BOPZ bij aanzienlijk gevaar voor recidive, zal er minder behoefte blijken te bestaan aan de oplegging van de TBS-maatregel aan een 16- of 17-jarige. In de gevallen waarin dat is gebeurd, was immers een van de overwegingen om TBS op te leggen dat de behandeling die noodzakelijk werd geoordeeld niet binnen de maximale termijn van zes jaar van de PIJ geacht werd te kunnen worden uitgevoerd. Ingeval

datum 15 september 2006
kenmerk UIT 9450 / ONTW MM
pagina 4 van 4

er een TBS-maatregel wordt opgelegd aan een 16- of 17-jarige zal er sprake zijn van een van de gronden daartoe die gelegen kunnen zijn in de ernst van het feit, de persoon van de veroordeelde of de omstandigheden waaronder het feit is gepleegd. Het zal uiteraard een ernstig feit betreffen. Indien de persoonlijkheid van de verdachte aanleiding is om een TBS op te leggen, zal de verdachte zich reeds als een volwassene gedragen en niet meer in een opvoedingssituatie verkeren. In een aantal omstandigheden is het niet wenselijk dat de tot TBS veroordeelde in een justitiële jeugdinrichting wordt geplaatst. Bij zwakbegaafde jeugdigen die zeer beïnvloedbaar zijn voor invloeden vanuit de omgeving waarin zij verkeren, is juist niet de persoonlijkheid van de verdachte een grond om naar toepassing van een maatregel uit het meerderjarigenstrafrecht te grijpen, maar kan wel de omstandigheid dat de verdachte verkeert in een bedreigende omgeving aanleiding zijn om meerderjarigenstrafrecht toe te passen. In zo'n geval is het denkbaar dat gekozen kan worden voor tenuitvoerlegging in een justitiële jeugdinrichting. De persoonlijkheid van de jeugdige vraagt daarom, immers deze is in ontwikkeling achtergebleven in vergelijking met leeftijdgenoten en het is dus niet wenselijk deze jeugdige te plaatsen in een inrichting voor volwassenen. De vraag blijft echter of het in een dergelijk geval aangewezen is om een TBS-maatregel op te leggen, gelet op de persoonlijkheid van jeugdige.

Indien besloten wordt de voorgestelde wijzigingen middels een wetsvoorstel door te voeren wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld hierover te adviseren.

Hoogachtend,

D.J. van Dijk
Lid Raad voor de rechtspraak